

SXEDIO.E52

8.12.1920: ΟΜΑΔΙΚΗ ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ ΒΟΥΛΕΥΤΩΝ.
ΚΑΘΙΕΡΩΝΕΤΑΙ ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.

Με το τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου οι Έλληνες Κύπριοι βουλευτές, αποφάσισαν δυναμικό αγώνα γιλα να επιτύχουν την Ένωση και παράλληλα με την αποστολή Πρεσβείας στο Λονδίνο στο εσωτερικό οι Έλληνες βουλευτές έδωσαν τον Κυπριακό λαό την υπόσχεση ότι θα εργάζονταν ακόμα πιο σκληρά για την Ένωση.

Έτσι στις **5 Δεκεμβρίου 1918**, παραιτήθηκαν ομαδικά κι έφυγαν όλοι μαζί με επικεφαλής τον Αρχιεπίσκοπο Κύριλλο Γ για το Λονδίνο για να προωθήσουν τα αιτήματα του Κυπριακού λαού.

Υστερα από δυο χρόνια, στις αρχές Δεκεμβρίου **1920**, η πίκρα και η αγανάκτηση τους προς τη Βρετανία που αρνείτο την ικανοποίηση των αιτημάτων τους ενέτειναν τον αγώνα τους περισσότερο στο εσωτερικό.

Οι απαντήσεις που έφερε στην Κύπρο η Πρεσβεία ζπό τη βρετανική πρωτεύουσα ήταν απογοητευτικδσ κι έτσι αποφάσισαν να δράσουν πλέον δυναμικά για να επιτύχουν προώθηση του ενωτικού αγώνα.

Οι αποφάσεις στρέφονταν προς δύο κατευθύνσεις: Ίδρυση Πολιτικής Οργάνωσης, η οποία θα αναλάμβανε τον αγώνα, ομαδική παραίτηση των βουλευτών και διακοπή ουσιαστικά της συνεργασίας τους με την αποικιακή κυβέρνηση.

Οι αποφάσεις λήφθηκαν σε σύσκεψη στην Αρχιεπισκοπή υπό τον Αρχιεπίσκοπο Κύριλλο. Η σύσκεψη ανέθεσε σε επιτροπή που αποτελείτο από τους Α. Λιασίδα, Ι. Οικονομίδα και Ιωάννη Κληρίδη να ετοιμάσει τον κανονισμό για το σχηματισμό της Πολιτικής Οργάνωσης.

Η εφημερίδα "Έλευθερία" αναγγέλλουσα τις αποφάσεις τόνισε ότι η σύσκεψη ύστερα από μακρά συζήτηση "απεφάσισεν ότι πλέον πρέπει να αρχίση εν Κύπρω αντιδραστική πολιτική, ενέκρινε δε την απόφασιν των βουλευτών όπως παραιτηθώσι" και την

υποστήριξη της υποψηφιότητας με καθαρά "ενωτικόν αντιδραστικόν πρόγραμμα" σε περίπτωση διενέργειας νέων εκλογών.

Οι αποφάσεις προωθήθηκαν αμέσως. Ετσι στις **8 Δεκεμβρίου 1920** οι βουλευτές υπέβαλαν τις παραιτήσεις τους και σε εγκύκλιο τους προς τον Κυπριακό λαό τόνιζαν:

"Εις εκδήλωσιν της διαμαρτυρίας ημών και προς έντονον διατύπωσιν της αγανακτήσεως του Κυπριακού λαού διά την ληφθείσαν απόφασιν της βρετανικής Κυβερνήσεως να κρατήση την Κύπρον και διά της γενομένης εν τη Βουλή των Κοινοτήτων δηλώσεως υπό του Υφυπουργού των Αποικιών υπεβάλομεν την παραίτησιν ημών από του βουλευτικού αξιώματος συνοδεύσαντες ταύτην διά του ακολούθου εγγράφου προς την Α. Εξοχότητα τον Αρμοστεύοντα"

(Μεταγλώττιση)

Σε εκδήλωση της διαμαρτυρίας μας και προς έντονη διατύπωση της αγανάκτησης του Κυπριακού λαού για την απόφαση που λήφθηκε από τη Βρετανική Κυβέρνηση να κρατήσει την Κύπρο και με τη δήλωση που έγινε στη Βουλή των Κοινοτήτων από τον υφυπουργό των Αποικιών, υπεβάλαμε την παραίτηση μας από το βουλευτικό αξίωμα και την έχουμε συνοδεύσει με το ακόλουθο έγγραφο προς την Α. Εξοχότητα τον αρμοστεύοντα".

Η επιστολή παραίτησης την οποία υπέγραψαν οι Έλληνες βουλευτές Θ. Θεοδότου, Φ. Ζαννέτος, Νικ. Κλ. Λανίτης, Λ. Ευαγ. Λοΐζου, Δ. Σεβέρης, Γ. Σ. Εμφιετζής, Ε. Ζήνων, Ν. Πασχάλης και Ν. Νικολαΐδης έχει ως εξής:

"Εν Λευκωσία τη **8.12.1920**

Εξοχώτατε,

Ο Κυπριακός λαός, τμήμα αναπόσπαστον του Ελληνικού Έθνους έζησε πάντοτε διά μέσου των αιώνων της δουλείας με την ελπίδα αναστάσεως της Ελληνικής Φυλής και αφ' ης στιγμής μέρος του Ελληνικού Έθνους ηλευθερώθη, ο Κυπριακός λαός απέβλεπε πάντοτε προς

την εθνικήν αυτού αποκατάστασιν.

Η ελπίς αύτη ηύξησεν, αφ ης το τυραννικόν καθεστώς των Τούρκων διεδέξατο η φιλελευθέρα αγγλική διοίκησις και εγιγαντώθη την ώραν, καθ' ην απεκόπη και ο τελευταίος προς την Τουρκίαν δεσμός, η δε Μ. Βρετανία εκήρυξεν ως πολιτικόν Αυτής δόγμα την αρχήν των εθνικοτήτων και ηγωνίσθη συμπραττούσης και της μητρός ημών Ελλάδος υπέρ της ελευθερίας του κόσμου.

Αντιπρόσωποι ημείς των φρονημάτων και ιδεών του λαού μετέβημεν εις Λονδίνον, όπως διά του μάλλον νομιμόφρονος τρόπου υποδείξωμεν εις την Κυβέρνησιν της Α. Μεγαλειότητος ότι ήλθεν η ώρα να εφαρμόση τας ιδίας αρχάς και να αποδώση εις τον κυπριακόν λαόν ελευθερίαν.

Ετύχομεν ευμενούς ακροάσεως παρά της Α. εντιμότητος του επί των Αποικιών Υπουργού και εγγράφου απαντήσεως της Α. εντιμότητος του Πρωθυπουργού, υπό ημερ. 14 Νοεμβρίου 1919 καθ ην "είναι πλήρως πληροφορημένος περί του αισθήματος το οποίον υπάρχει μεταξύ του ελληνικού πληθυσμού της νήσου υπέρ της μετά της Ελλάδος Ενώσεως", και καθ ην "οι πόθοι των κατοίκων της Κύπρου θα τύχωσι της τα μάλιστα επισταμένης και συμπαθούς προσοχής της Κυβερνήσεως της Α. Μεγαλειότητος κατά τον καθορισμόν του μέλλοντος της Νήσου".

Η απάντησις αύτη εκράτυνε την πεποίθησιν ημών επί την Βρετανικήν δικαιοσύνην και ενίσχυσεν ημών τας ελπίδας ότι η Μ. Βρετανία δεν θα παρέβλεπε να εκπληρώση το καθήκον αυτής προς την δικαιοσύνην και την ελευθερίαν.

Παρά πάσαν όμως προσδοκίαν και εναντίον πάσης ηθικής και δικαίας αρχής η Κυβέρνησις της Α. Μεγαλειότητος εδήλωσεν ότι θα κρατήση την Κύπρον, απομένομεν δε ούτω σχεδόν μόνον ημείς, εξ όλων των Ελλήνων κεχωρισμένοι της μητρός πατρίδος. Εις επίμεντρον, κατά την συνεδρίαν της Βουλής των Κοινοτήτων της 15ης Νοεμβρίου 1920 ο Υφυπουργός των Αποικιών προέβη εις δηλώσεις προσβαλλούσας τα

αισθήματα του Κυπριακού λαού, αμφισβητήσας τον ελληνικόν αυτού εθνισμόν, διον είναι υπερήφανος, και το ενιαίον του πόθου αυτού διά την μετά της Ελλάδος ένωσιν.

Εξοχώτατε,

Θα ήμεθα ασυνεπείς προς εαυτούς και παραβάται της ιεράς εντολής του λαού, εάν δεν καθιστώμεν διά του κατηγορηματικώτερου τρόπου γνωστόν εις την Κυβέρνησιν της Α. Μεγαλειότητος ότι η απόφασις αύτη της αγγλικής Κυβερνήσεως έτρωσε βαθύτατα την φιλοτιμίαν του λαού, κατέθλιψεν αυτόν και ήγειρεν εν τη ψυχή αυτού είπερ ποτέ ή άλλοτε σφοδρόν το φυσικόν αίσθημα να απαλλαγή ξένου ζυγού και να ζήση ελεύθερος εις τας αγκάλας μητρόσ, από της οποίας ουδεμία υπόσχεσις ουδεμία υλική παροχή, ουδεμία εγκόσμιος δύναμις δύναται να τον αποσπάση.

Ελληνες ημείς, με ιστορικάσ παραδόσεισ, ασ κανέν άλλο έθνος έχει εις τον κόσμον, έχοντες τα αυτά δικαιώματα επί την ελευθέραν ζώήν οίαν έχουν οι άλλοι λαοί και οία έχετε σεις, δεν θα ανεχθώμεν ποτέ, καθ' ην ώραν διά κοινών αγώνων και θυσιών αναστηλώσαμεν εις τον κόσμον τα ιδανικά της ελευθερίας και της πολιτικής δικαιοσύνης, να μείνωμεν δούλοι κανενός.

Υπό τας περιστάσεισ αυτάσ και εις εκδήλωσιν της ισχυράσ διαμαρτυρίας του λαού κατά της αδίκου αποφάσεως, της Κυβερνήσεως της Α. Μεγαλειότητος υποβάλλομεν εν σώματι την παραίτησιν ημών από της θέσεως αντιπροσώπων του λαού εν τω Νομοθετικώ Συμβουλίω, δηλούντες ότι θα συνεχίσωμεν ανενδότησ τον αγώνα ημών μέχρισ επιτεύξεως των εθνικών πόθων και της θελήσεως του λαού.

Παρακαλούμεν όπως αντίτυπον του παρόντος εγγράφου διαβιβασθή εις την Α. Εντιμότητα των επί των Αποικιών Υπουργόν".

(Μεταγλώττιση)

Εξοχώτατε,

Ο Κυπριακός λαός, τμήμα αναπόσπαστο του ελληνικού Έθνους έζησε πάντοτε σε αιώνες δουλείας με την ελπίδα της ανάστασης της ελληνικής φυλής και αφ'ότου μέρος του ελληνικού έθνους ελευθερώθηκε ο κυπριακός λαός απέβλεπε πάντοτε προς την εθνική του αποκατάσταση.

Η ελπίδα αυτή αυξήθηκε αφ'ότου το τυρανικό καθεστώς των Τούρκων διαδέχθηκε η φιλελεύθερη αγγλική διοίκηση και γιγαντώθηκε την ώρα κατά την οποία αποκόπηκε και ο τελευταίος δεσμός με την Τουρκία, η δε Μ. Βρετανία κήρυξε ως πολιτικό της δόγμα την αρχή των εθνικοτήτων και αγωνίστηκε, με τη σύμπραξη και της μητέρας μας Ελλάδας υπέρ της ελευθερίας του κόσμου.

Αντιπρόσωποι εμείς των φρονημάτων και ιδεών του λαού πήγαμε στο Λονδίνο, όπως με τον πιο νομιμόφρονα τρόπο υποδείξουμε στην Κυβέρνηση της Α. Μεγαλειότητας ότι ήλθε η ώρα να εφαρμόσει τις ίδιες αρχές και να αποδώσει στον Κυπριακό λαό ελευθερία.

Τύχαμε ευμενούς ακρόασης από την Α. Εντιμότητα των υπουργό των Αποικιών και γραπτής απάντησης της Α. εντιμότητας του πρωθυπουργού, ημερομηνίας **14 Νοεμβρίου 1919**, κατά την οποία "είναι πλήρως πληροφορημένος για το αίσημα το οποίο υπάρχει μεταξύ του ελληνικού πληθυσμού της νήσου υπέρ της ένωσης με την Ελλάδα" και κατά την οποία "οι πόθοι των κατοίκων της Κύπρου θα τύχουν πολύ επισταμένης και συμπαθούς προσοχής από την Κυβέρνηση της Α. Μεγαλειότητας κατά τον καθορισμό του μέλλοντος της νήσου".

Η απάντηση αυτή ενίσχυσε την πεποίθηση μας στη βρετανική δικαιοσύνη και ενίσχυσε τις ελπίδες μας ότι η Μ. Βρετανία δεν θα παρέβλεπε να εκπληρώσει το καθήκον της προς τη δικαιοσύνη και την ελευθερία.

Παρά όμως τις προσδοκίες αυτές και εναντίον κάθε ηθικής και δίκαιης αρχής η Κυβέρνηση της Α. Μεγαλειότητας δήλωσε ότι θα κρατήσει την Κύπρο, κι έτσι απομένουμε σχεδόν μόνον εμείς από όλους τους Έλληνες χωρισμένοι από τη μητέρα πατρίδα. Σε επίμετρο, κατά τη συνεδρία της Βουλής των

κοινοτήτων στις 15 Νοεμβρίου 1920 ο υπουργός των Αποικιών προέβη σε δηλώσεις που προσβάλλουν τα αισθήματα του Κυπριακού λαού, αμφισβητούν τον ελληνικό του εθνισμό για τον οποίο είναι περήφανος και το ενιαίο του πόθου του για την ένωση με την Ελλάδα.

Εξοχότατε,

Θα είμαστε ασυνεπείς προς τους εαυτούς μας και παραβάτες της ιερής εντολής του λαού, εάν δεν καταστήσουμε με τον κατηγορηματικότερο τρόπο γνωστό στην Κυβέρνηση της Α. Μεγαλειότητας ότι η απόφαση αυτή της αγγλικής Κυβέρνησης έπληξε βαθιά τη φιλοτιμία του λαού, τον κατέθλιψε και εξήγειρε στην ψυχή του όσον ποτέ άλλοτε σφοδρό το φυσικό αίσθημα να απαλλαγεί από ξένο ζυγό και να ζήσει ελεύθερος στις αγκάλες μητέρας, από την οποία καμιά υπόσχεση, καμιά υλική παροχή, καμιά εγκόσμια δύναμη δεν μπορεί να τον αποσπάσει.

Ελληνες εμείς με ιστορικές παραδόσεις, τις οποίες κανένα άλλο έθνος έχει στον κόσμο, έχοντες τα ίδια δικαιώματα στην ελεύθερη ζωή, την οποία έχουν οι άλλοι λαοί και τα οποία σεις έχετε, δεν θα ανεχθούμε ποτέ ενώ με κοινούς αγώνες και θυσίες αναστηλώσαμε στον κόσμο τα ιδανικά της ελευθερίας και της πολιτικής δικαιοσύνης να μείνουμε δούλοι κανενός.

Υπό τις περιστάσεις αυτές και σε εκδήλωση της ισχυρής διαμαρτυρίας του λαού κατά της άδικης απόφασης της Κυβέρνησης της Α. Μεγαλειότητας υποβάλλομεν ως σώμα την παραίτηση μας από τη θέση των αντιπροσώπων του λαού, στο Νομοθετικό Συμβούλιο, δηλώνοντας ότι θα συνεχίσουμε ανένδοτα τον αγώνα μας μέχρι την επίτευξη των εθνικών πόθων και της θέλησης του λαού.

Παρακαλούμε όπως αντίτυπο του παρόντος εγγράφου διαβιβάσθηκε στην Α. Εντιμότητα τον υπουργό των Αποικιών.

Ταυτόχρονα ο Αρχιεπίσκοπος, γνώστης πια της

σημασίας της διαφώτισης ύστερα από μια διετία στο Λονδίνο, ανέλαβε να ενημερώσει τους πάντες για την απόφαση των βουλευτών και να διαμαρτυρηθεί στην αγγλική Κυβέρνηση για την αρνητική της στάση.

Σε τηλεγράφημα του σε φιλέλληνες και άλλες προσωπικότητες του Λονδίνου ανέφερε:

" Δηλώσεις υφυπουργού Αποικιών συνεδρίαν **15** Νοεμβρίου, αμφισβητήσαντος Ελληνικήν ημών εθνικότητα και ενιαίον πόθον λαού υπέρ ενώσεως, προκάλεσαν θύελλαν αγανακτήσεως. Μεγάλη Συνέλευσις Μητροπολιτών, βουλευτών, πρώην βουλευτών, δημάρχων συνελθούσα Αρχιεπισκοπήν απεφάσισε συνεχίση αγώνα υπέρ εθνικής ελευθερίας και ενώσεως μετά της Ελλάδος. Συνεπεία δημιουργηθείσης καταστάσεως άπαντες Έλληνες βουλευταί υπέβαλον παραίτησιν Κυβερνήσει, δηλούντες ότι κατόπιν αδίκου αποφάσεως της Βρετανικής Κυβερνήσεως και ανοικείων δηλώσεων υφυπουργού συνεργασία καθίσταται αδύνατος και ότι ο Κυπριακός λαός θα συνεχίση ανενδότης τον δίκαιον αγώνα του. Επικαλούμεθα την αντίληψιν των απανταχού φίλων της δικαιοσύνης και ελευθερίας.

Λευκωσία **8.12.1920**

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΥΠΡΟΥ

(Μεταγλώττιση)

" Δηλώσεις υφυπουργού Αποικιών συνεδρίαν **15** Νοεμβρίου, που αμφισβήτησε Ελληνική μας εθνικότητα και ενιαίο πόθο λαού υπέρ ένωσης, προκάλεσαν θύελλα αγανάκτησης. Μεγάλη Συνέλευση Μητροπολιτών, βουλευτών, πρώην βουλευτών, δημάρχων αφού συνήλθε Αρχιεπισκοπή αποφάσισε συνεχίσει αγώνα υπέρ εθνικής ελευθερίας και ένωσης με την Ελλάδα. Συνεπεία κατάστασης που δημιουργήθηκε όλοι Έλληνες βουλευτές υπέβαλαν παραίτηση Κυβέρνηση, δηλώνοντες ότι κατόπιν άδικης απόφασης της Βρετανικής Κυβερνήσεως και ανοικείες δηλώσεις υφυπουργού

συνεργασία καθίσταται αδύνατη και ότι ο Κυπριακός λαός θα συνεχίσει ανένδοτα το δίκαιο αγώνα του. Επικαλούμαστε την αντίληψη των απανταχού φίλων της δικαιοσύνης και ελευθερίας.

Επίσης ο Αρχιεπίσκοπος ενημέρωσε τον ελληνικό, το γαλλικό και τον αμερικανικό τύπο με ξεχωριστά τηλεγραφήματα του:

Σε ένα τηλεγράφημά του στις **5.12.1920** προς τον ελληνικό τύπο ανέφερε (Μεταγλώττιση):

"Ευρεία συνέλευση από Μητροπολίτες, βουλευτές, πρώην βουλευτές και δημάρχους κήρυξαν αναλλοίωτη απόφαση κυπριακού λαού επιδιώξει ένωση με την Ελλάδα. Δηλώσεις υφυπουργού βρετανικό Κοινοβούλιο προκάλεσαν ακράτητη αγανάκτηση. Παραίτηση όλων Ελλήνων βουλευτών επίκειται".

Σε τρεις μέρες όταν λήφθηκε η απόφαση τηλεγραφούσε και πάλι:

"Όλοι Έλληνες βουλευτές υπέβαλαν κυβέρνηση παραίτηση, δηλώνοντες συνεργασία αδύνατη και κηρύξαντες λαός αδιάλλακτος προς καθεστώς επιδιώξει ένωση με Ελλάδα. Βουλευτές δημοσίευσαν διάγγελμα προς λαό. Πολυμελής επιτροπή Μητροπολιτών, πρώην βουλευτών, δημάρχων, πολιτών, διευθύνει εθνικόν αγώνα. Καλούμε το Ελληνικό Έθνος και τους απανταχού του κόσμου φίλους της ελευθερίας και δικαιοσύνης να βοηθήσουν τον ιερό αγώνα της πατρίδος μας".

Στο τηλεγράφημα προς τις γαλλικές και αμερικανικές εφημερίδες τόνιζε στις **9.12.1920**:

"Λόγω της άδικης απόφασης της Βρετανικής κυβέρνησης να κρατήσει την Κύπρο εναντίον της αρχής του αυτοκαθορισμού, όλα τα ελληνικά μέλη του Νομοθετικού Συμβουλίου της Κύπρου υπέβαλαν στην Κυβέρνηση παραίτηση".

Στο μεταξύ ο βουλευτής Λεμεσού Ν. Κλ. Λανίτης μιλώντας στη Λεμεσό επέκρινε την Κυβέρνηση για τις αποφάσεις της και ο Αρμοστής τον κάλεσε στο γραφείο

του και τον απείλησε, επικαλούμενος το στρατιωτικό Νόμο, ότι αν συνέχιζε, θα τον έδιωχνε από την Κύπρο.

Στο πλευρό του βουλευτή Λεμεσού βρέθηκε ο Αρχιεπίσκοπος ο οποίος με ένα τηλεγράφημα του στις **8.12.1920** προς τον υπουργό Αποικιών τόνιζε:

"Ανευ ουδενός λόγου και παρά πάσαν αρχήν ελευθερίας εξακολουθεί ισχύων ο στρατιωτικός νόμος. Επί τη βάσει του Νόμου τούτου, ο τέως βουλευτής κ. Ν. Κλ. Λανίτς εκλήθη υπό του Γενικού Στρατιωτικού Διοικητού, κατόπιν συνήθους πολιτικής ομιλίας του επικρινούσης την απόφασιν της αγγλικής Κυβερνήσεως να κρατήσει την Κύπρον και απειλήθη δι' εξορίας. Μέτρα ταύτα εξεγείρουν την ελευθέραν συνείδησιν του λαού και εντέλλομαι να υποβάλω ζωηράν διαμαρτυρίαν".

(Μεταγλώττιση)

Χωρίς κανένα λόγο και πέρα από κάθε αρχή ελευθερίας εξακολουθεί να ισχύει ο στρατιωτικός νόμος. Με βάση το νόμο αυτό ο τέως βουλευτής κ. Ν. Κλ. Λανίτς κλήθηκε από το Γενικό Στρατιωτικό Διοικητή ύστερα από συνήθη πολιτική ομιλία του που επικρίνει την απόφαση της αγγλικής Κυβέρνησης να κρατήσει την Κύπρο και απειλήθηκε με εξορία. Τέτοια μέτρα εξεγείρουν την ελεύθερη συνείδηση του λαού και εντέλλομαι να υποβάλω ζωηρή διαμαρτυρία".